

Zet in op lerend spelen

Alle kinderen van 2 en 3 jaar, staat in een recent rapport, moeten recht krijgen op 16 uur opvang per week. Alleen, hoe gaat die opvang eruit zien? Wordt het spelend leren of lerend spelen?

● Sieneke Goorhuis-Brouwer ● Shutterstock

De educatie voor heel jonge kinderen, 2-4 jaar, staat in de belangstelling. De Sociaal Economische Raad die bestaat uit werkgevers, werknemers en onafhankelijke kroonleden adviseert in het rapport *Gelijk goed van start* dat alle ouders van kinderen van 2 en 3 jaar oud recht moeten krijgen op 16 uur kinderopvang per week. De vrijwillige kinderopvang geldt ook voor ouders zonder werk. De benodigde geldmiddelen worden aan gemeenten verstrekt, die dit beleid verder vorm moeten geven.

Hoe de inhoud van die vroegschoolse educatie eruit moet zien wordt niet toegelicht. Wel wordt uitdrukkelijk gesteld dat de aanpak spelenderwijs moet zijn. Maar wat is spelenderwijs? Gaat het om mogelijkheden om kinderen te laten spelen, of gaat het om een programmatische aanpak die spelenderwijs wordt uitgevoerd? Voor dit laatste moeten we vrezen. Immers als ontwikkelingsdoel geldt: bestrijding van taalachterstanden. Bovendien zijn de gemeentes bij de uitvoering van het beleid niet vrij. Verschillende programma's worden genoemd om bij de 2- en 3-jarige in te zetten. De gemeenten zijn wel vrij in de keuze van het programma.

Inmiddels is op basis van vijftien

jaar onderzoek naar de effecten van een programmatische aanpak bij jonge kinderen duidelijk geworden dat deze niet werkt (Fukkink, R. e.a. (2014). *Een meta-analyse van de effecten van VVE op de ontwikkeling van kinderen in Nederland*. HvA Publicaties.)

Is de remedie dan dat de vroegschoolse educatie van 10 naar 16 uur wordt uitgebreid? Dat is te vergelijken met verduubeling van medicatie als een bepaalde kwaal niet geneest met de voorgeschreven hoeveelheid: werkt het niet? Okay, dan geven we het dubbele.

Waarom vraagt men zich niet af waarom de huidige voor- en vroegschoolse educatie niet werkt en gooit men het roer niet om? Waarom heeft men zo weinig vertrouwen in het algemeen pedagogische inzicht dat kinderen leren wanneer ze maar voldoende kunnen spelen?

Er is een groot verschil tussen lerend spelen en spelend leren. Lerend spelen is plezierig en spontaan. Het is vrij van regels van buitenaf. Er is ook geen vooraf gesteld doel: spel ontwikkelt zich. De kinderen handelen volgens een eigen intern plan. In het spel met andere kinderen wordt ook geleerd om rekening te houden met het perspectief van de ander:

*Het spel het spelen
Daarmee leer je winnen*

Er is een groot verschil tussen lerend spelen en spelend leren

*Ruimte en richting bedwingen
Onbevangen met een lach
Kraaiend brabbelt je
Dat heb ik weer goed bedacht
Er is geen verliezer
Alleen steeds een proberen
Andere invalshoeken te onderzoeken*

Spelend leren kent wél een vooraf gesteld doel: dat wat de leerkracht aan het kind wil leren. Het kind is niet vanuit zichzelf actief, maar moet volgend handelen:

*Tot er ogen gaan steken
Zij zich met elkaar gaan meten.
Wie er recht heeft op macht
Het spel is verdwenen
Resultaten worden nu verwacht
Helaas alleen de winnaar lacht*

(Fragmenten uit een gedicht van Wil Melker)

Spelend leren op jonge leeftijd doodt de creativiteit bij kinderen en maakt kinderen minder sociaal. Ook worden kinderen, wanneer zij niet snel genoeg begrijpen wat er van hen wordt gevraagd (vaak juist de achterstandskinderen), gestigmatiseerd naar vermeend problematisch gedrag en treedt faalangst op die tot vroege schoolverlating kan leiden. De kinderen die spelend leren vertonen aan het eind van groep 2 minder sociaal gedrag

en minder eigen initiatief dan kinderen die volop hebben mogen spelen.

Wanneer vertrouwen we weer op het pedagogische inzicht dat spel in afwisselende vormen - bewegingspel, imitatiespel, muziekspel, taalspel, constructiespel, fantasiepel - de motor is van de totale vroegkinderlijke ontwikkeling?

Op dit moment hebben alleen de bedenkers van Li La Land dat goed begrepen (www.lilaland.nl). Li La Land is een nieuw Nederlands educatief concept dat zich richt op het spelenderwijs stimuleren en inspireren van de brede ontwikkeling van jonge kinderen. Li La Land is een fantasiewereld waarbinnen karakters avonturen beleven en de wereld ontdekken. Het concept speelt in op de gedachte dat volwassenen voor kinderen weliswaar een kader scheppen, maar dat kinderen daarbinnen zich op hun eigen wijze kunnen ontwikkelen ten aanzien van denken, taal, creativiteit, spel, muziek en bewegen.

Ik zou willen dat de gemeenten die nu de VVE moeten organiseren investeren in het materiaal van Lilaland en de programma's verder negeren. Dan is het niet meer zo erg dat jonge kinderen 16 uur van huis 'moeten'. VVE is dan: Verwonderen, Verkennen en Experimenteren.

Sieneke Goorhuis

Prof. dr. Sieneke Goorhuis-Brouwer is orthopedagoog en spraakpatholoog en oud-lector Early Childhood aan Stenden Hogeschool